RETTENS DOM (Fjerde Afdeling)

12. juli 2001 *

I de forenede sager T-202/98, T-204/98 og T-207/98,

Tate & Lyle plc, London (Det Forenede Kongerige), ved R. Fowler, QC, og solicitor A.L. Morris, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger i sag T-202/98,

British Sugar plc, Peterborough (Det Forenede Kongerige), ved T. Sharpe, QC, barrister D. Jowell og solicitors L.R. Lindsay og A. Nourry, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger i sag T-204/98,

Napier Brown & Co. Ltd, London, ved solicitor D. Guy, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger i sag T-207/98,

sagsøgere,

* Processprog: engelsk.

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved K. Wiedner, som befuldmægtiget, og barrister N. Kahn, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning 1999/210/EF af 14. oktober 1998 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 85 (sag IV/F-3/33.708 — British Sugar plc, sag IV/F-3/33.709 — Tate & Lyle plc, sag IV/F-3/33.710 — Napier Brown & Company Ltd, sag IV/F-3/33.711 — James Budgett Sugars Ltd) (EFT 1999 L 76, s. 1),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Mengozzi, og dommerne V. Tiili og R.M. Moura Ramos,

justitssekretær: fuldmægtig J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 29. november 2000,

afsagt følgende

Dom

Fællesskabets markedsordning for sukker og situationen på sukkermarkedet i Storbritannien

1 Fællesskabets markedsordning for sukker har til formål at støtte og beskytte produktionen af sukker i Fællesskabet. Ordningen omfatter en mindstepris, hvortil fællesskabsproducenten altid kan sælge sit sukker til de offentlige myndigheder, og en tærskelpris, hvortil sukker, der ikke er underlagt kvoter, kan importeres fra tredjelande.

2 Støtten til fællesskabsproduktionen i form af garanterede priser omfatter dog alene de nationale produktionskvoter (A- og B-kvoter), der af Rådet tildeles de enkelte medlemsstater, som derpå fordeler dem mellem deres producenter. Sukker henhørende under B-kvoten er pålagt en produktionsafgift, som er højere end for A-sukker. Den del af sukkerproduktionen, der overstiger A- og B-kvoterne, betegnes »C-sukker« og kan ikke sælges i Det Europæiske Fællesskab, før den har været oplagret i 12 måneder. For sukker, som eksporteres til tredjelande, bortset fra C-sukker, ydes der eksportrestitution. At det normalt er mere fordelagtigt at sælge med restitution end at sælge inden for rammerne af interventionssystemet indebærer, at Fællesskabets overskud kan afsættes i tredjelande.

3 British Sugar er den eneste forarbejdende virksomhed i Det Forenede Kongerige, der fremstiller sukker af sukkerroer, og tildeles hele den britiske kvote for

sukkerroer, som udgør 1 144 000 tons. Tate & Lyle køber rørsukker i landene i Afrika, Vestindien og Stillehavet (AVS-landene), som selskabet derpå forarbejder.

4 Sukkermarkedet i Storbritannien er oligopolistisk. Dog har Tate & Lyle et strukturelt handicap i forhold til British Sugar som følge af Fællesskabets sukkerordning, og det er ubestridt, at sidstnævnte selskab dominerer markedet i Storbritannien. Tilsammen producerer British Sugar og Tate & Lyle en mængde sukker, som tilnærmelsesvis svarer til den samlede efterspørgsel efter sukker i Storbritannien.

5 En yderligere faktor, der påvirker konkurrencen på sukkermarkedet i Storbritannien, er tilstedeværelsen af sukkergrossister. Grossisterne driver virksomhed på to måder: enten for egen regning, idet de køber sukker i bulk af British Sugar, Tate & Lyle eller af importører og videresælger det, eller for tredjemands regning, nemlig ved at påtage sig opgaverne med hensyn til ordrebehandling, fakturering til kunderne på kommittentens vegne og inddrivelse af fordringer. Når grossisterne handler for tredjemands regning, forhandles priserne og leveringsbetingelserne for sukkeret direkte mellem British Sugar eller Tate & Lyle og den endelige kunde, om end grossisterne næsten altid er bekendt med de aftalte priser.

Tvistens baggrund

6 Mellem 1984 og 1986 førte British Sugar en priskrig, der førte til unormalt lave priser på markederne for industrisukker og detailsukker. I 1986 fornyede sukkergrossisten Napier Brown en klage, som selskabet oprindeligt havde indbragt for Kommissionen i 1980, og hvori det beskyldte British Sugar for at

have misbrugt sin dominerende stilling i strid med EF-traktatens artikel 86 (nu artikel 82 EF).

7 Den 8. juli 1986 tilsendte Kommissionen British Sugar en meddelelse vedrørende klagepunkterne og om foreløbige forholdsregler, der skulle bringe overtrædelsen af EF-traktatens artikel 86 til ophør. Den 5. august 1986 meddelte British Sugar Kommissionen en række tilsagn vedrørende selskabets fremtidige adfærd. Ved skrivelse af 7. august 1986 accepterede Kommissionen disse tilsagn (herefter »tilsagnene«).

8 Den procedure, der var blevet indledt som følge af Napier Brown's klage, blev afsluttet ved Kommissionens beslutning 88/518/EØF af 18. juli 1988 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 86 (sag IV/30.178 — Napier Brown — British Sugar) (EFT L 284, s. 41). Kommissionen fastslog heri, at British Sugar havde overtrådt traktatens artikel 86, og pålagde selskabet en bøde.

9 I mellemtiden havde der den 20. juni 1986 fundet et møde sted mellem repræsentanter for henholdsvis British Sugar og Tate & Lyle, hvorunder British Sugar meddelte, at selskabet ville indstille priskrigen på markederne for industrisukker og detailsukker i Det Forenede Kongerige.

10 I perioden indtil den 13. juni 1990 blev dette møde efterfulgt af yderligere 18 møder om priserne for industrisukker, hvorunder der også deltog repræsentanter for de vigtigste sukkergrossister i Det Forenede Kongerige, nemlig Napier Brown og James Budgett Sugars (herefter »grossisterne«). På møderne gav British Sugar samtlige deltagere oplysninger om sine fremtidige priser. Desuden gav British Sugar på et af møderne de øvrige deltagere en tabel over sine priser for industrisukker for forskellige købsmængder.

11 Endvidere mødtes Tate & Lyle og British Sugar i perioden indtil den 9. maj 1990 otte gange for at drøfte priserne for detailsukker. I tre tilfælde gav British Sugar Tate & Lyle sine prislister, én gang fem dage og én gang to dage før de blev udsendt officielt.

12 Efter at Tate & Lyle henholdsvis den 16. juli og den 29. august 1990 havde tilsendt det engelske Office of Fair Trading to skrivelser med kopi til Kommissionen, indledte denne den 4. maj 1992 en procedure over for British Sugar, Tate & Lyle, Napier Brown, James Budgett Sugars og en række sukkerproducenter på det europæiske kontinent. Den 12. juni 1992 tilsendte Kommissionen de pågældende selskaber en meddelelse om klagepunkterne, hvori den gjorde gældende, at de havde overtrådt EF-traktatens artikel 85, stk. 1 (nu artikel 81, stk. 1, EF), og artikel 86.

13 Den 18. august 1995 tilsendte Kommissionen British Sugar, Tate & Lyle, James Budgett Sugars og Napier Brown endnu en meddelelse om klagepunkter. Dens indhold var i forhold til meddelelsen af 12. juni 1992 mere begrænset, idet Kommissionen nu kun gjorde gældende, at der var sket en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1.

14 Den 14. oktober 1998 vedtog Kommissionen beslutning 1999/210/EF om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 85 (sag IV/F-3/33.708 — British Sugar plc, sag IV/F-3/33.709 — Tate & Lyle plc, sag IV/F-3/33.710 — Napier Brown & Company Ltd, sag IV/F-3/33.711 — James Budgett Sugars Ltd) (EFT 1999 L 76, s. 1, herefter »den anfægtede beslutning«). I beslutningen, som er rettet til British Sugar, Tate & Lyle, James Budgett Sugars og Napier Brown, fastslår Kommissionen, at de nævnte selskaber har overtrådt traktatens artikel 85, stk. 1, og pålægger i artikel 3 British Sugar en bøde på 39,6 mio. ECU og Tate & Lyle en bøde 7 mio. ECU for overtrædelse af artikel 85, stk. 1, på markederne for industrisukker og detailsukker. Napier Brown pålægges i samme artikel en bøde på 1,8 mio. ECU for overtrædelse af artikel 85, stk. 1, på markedet for industrisukker.

Retsforhandlinger

15 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 18. december 1998 har Tate & Lyle anlagt den under nr. T-202/98 registrerede sag.

16 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 21. december 1998 har British Sugar anlagt den under nr. T-204/98 registrerede sag.

17 Ved et særskilt dokument indleveret til Rettens Justitskontor den 25. januar 1999 har British Sugar indgivet begæring om en foreløbig forholdsregel med henblik på dels udsættelse af gennemførelsen af den anfægtede beslutnings artikel 4, hvori der fastsættes nærmere bestemmelser vedrørende betalingen af den pålagte bøde, dels at der træffes de nødvendige foreløbige foranstaltninger vedrørende vilkårene for betaling af bøden.

18 Efter at British Sugar havde tilbagekaldt begæringen om en foreløbig forholdsregel, bestemte Rettens præsident ved kendelse af 11. oktober 2000, at begæringen skulle slettes af Rettens register i overensstemmelse med artikel 99 i Rettens procesreglement. Afgørelsen om sagsomkostningerne i forbindelse med denne procedure blev udsat.

19 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 23. december 1998 har Napier Brown anlagt den under nr. T-207/98 registrerede sag.

20 Ved kendelse af 20. juli 2000 bestemte Retten (Fjerde Afdeling), at de tre sager skulle forenes for så vidt angår den mundtlige forhandling og dommen.

21 I retsmødet den 29. november 2000 har parterne afgivet mundtlige indlæg og besvaret spørgsmål fra Retten.

Parternes påstande

22 I sag T-202/98 har sagsøgeren nedlagt følgende påstande:

— Den anfægtede beslutnings artikel 3 annulleres, for så vidt den angår sagsøgeren.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

23 Sagsøgte har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betales sagens omkostninger.

24 I sag T-204/98 har sagsøgeren nedlagt følgende påstande:

— Den anfægtede beslutning annulleres i sin helhed eller, subsidiært, delvis.

— Hvis den anfægtede beslutning ikke annulleres eller kun annulleres delvis, annulleres artikel 3 og 4, eller bøden nedsættes.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

25 Sagsøgte har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betales sagens omkostninger.

26 I sag T-207/98 har sagsøgeren nedlagt følgende påstande:

— Den anfægtede beslutning annulleres, for så vidt den angår sagsøgeren.

— Den bøde, som er blevet pålagt sagsøgeren ved beslutningen, annulleres eller nedsættes.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

— Kommissionen tilpligtes at godtgøre sagsøgeren de omkostninger, som denne har måttet afholde for at stille en garanti for betaling af bøden.

27 Sagsøgte har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betales sagens omkostninger.

Retlige bemærkninger

Indledende bemærkninger

28 Sagsøgerne i sag T-204/98 og T-207/98 har begrundet deres hovedpåstand om annullation af den anfægtede beslutning med tre anbringender. For det første er

sagsøgerne af den opfattelse, at Kommissionen har befundet sig i en klar faktisk og retlig vildfarelse, da den fandt, at de påtalte handlinger udgjorde en aftale eller en samordnet praksis. Sagsøgerne finder navnlig, at Kommissionen har foretaget en fejlagtig vurdering af, hvad der udgør en aftale eller en samordnet praksis, og fejlagtigt fundet, at de påtalte forhold havde et konkurrencebegrænsende formål. For det andet har Kommissionen efter sagsøgernes opfattelse ikke bevist, at den påtalte adfærd havde en konkurrencebegrænsende virkning. For det tredje har sagsøgeren i sag T-204/98 gjort gældende, at Kommissionen har gjort sig skyldig i en åbenbar retlig fejl i sin vurdering af forudsætningen for, at den adfærd, som deltagerne i de omtvistede møder udviste, kunne påvirke handelen mellem medlemsstater.

29 British Sugar og Napier Brown har fremført flere anbringender til støtte for deres subsidiære påstand om annullation af de bødebeløb, som de to selskaber er blevet pålagt. Navnlig har de anfægtet beregningen af bøderne, idet de har hævdet, dels at den måde, hvorpå retningslinjerne for beregningen af bøder i henhold til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 og artikel 65, stk. 5, i EKSF-traktaten (EFT 1998 C 9, s. 3, herefter «retningslinjerne») anvendes i beslutningen, udgør en tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet, dels at der i beslutningen ikke tages hensyn til markedets struktur og den økonomiske sammenhæng, hvori den påtalte adfærd fandt sted. Sagsøgeren i sag T-204/98 har tilføjet, at Kommissionen har tilsidesat væsentlige formforskrifter ved ikke at have taget hensyn til samtlige de argumenter, som deltagerne i de omtvistede møder har fremført, navnlig om den anderledes behandling af sagsøgeren i forhold til Tate & Lyle, overtrædelsens uforsætlige karakter, unødvendigheden af yderligere forebyggende foranstaltninger og sagsøgerens samarbejde med Kommissionen under proceduren. Endelig har begge sagsøgere anført, at Kommissionens sene vedtagelse af den anfægtede beslutning har medført, at sagsøgerne er blevet pålagt højere bøder.

30 Sagsøgeren i sag T-202/98 har ikke anfægtet den del af beslutningen, der vedrører beregningen af bøden. Denne sagsøger har i sit første anbringende anført, at Kommissionens meddelelse om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT 1996 C 207, s. 4, herefter »meddelelsen om samarbejde«) anvendes fejlagtigt i den anfægtede beslutning. I sit andet anbringende har sagsøgeren anført, at beslutningen er mangelfuldt begrundet på dette punkt.

Anbringender fremført i sag T-204/98 og T-207/98 til støtte for hovedpåstanden om annullation af den anfægtede beslutning

Det første anbringende: faktisk og retlig vildfarelse ved vurderingen af, hvad der udgør en aftale eller en samordnet praksis

— Parternes argumenter

31 British Sugar og Napier Brown har påstået, at den anfægtede beslutning er resultatet af en fejlagtig bedømmelse fra Kommissionens side af såvel markedets struktur som de mellem 1986 og 1990 indtrufne omstændigheder.

32 For det første ville det være fremgået af en korrekt bedømmelse fra Kommissionens side, at deltagerne i de omtvistede møder ikke samordnede deres adfærd på sukkermarkedet i Storbritannien. Der er nemlig det særlige ved dette marked, at det på grund af selve sin karakter tvinger de øvrige producenter til at følge British Sugar's prispolitik, og at landets økarakter, som medfører højere transportomkostninger, betyder, at de engelske producenter kan drage fordel af et minimalt importniveau. Markedets karakter fører således til en naturlig begrænsning af konkurrencen mellem de virksomheder, som opererer på det. Desuden fastslog Domstolen i dom af 16. december 1975 (forenede sager 40/73-48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 og 114/73, Suiker Unie m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 1663, herefter »Suiker Unie-dommen«), at Fællesskabets sukkerindustri er stærkt reguleret, og at Fællesskabets sukkerordning kun overlader konkurrencereglerne et residualt bestemt anvendelsesområde. Endelig

modsiges Kommissionens påstand i betragtning 72 til den anfægtede beslutning, hvorefter deltagerne i de omtvistede møder aftalte at forhøje priserne og ikke at øge deres markedsandele ved at sænke priserne, af den omstændighed, at British Sugar's markedsandel bestemmes af selskabets A- og B-kvoter.

33 For det andet har British Sugar og Napier Brown anført, at de omtvistede møder blev afholdt for at sikre opfyldelsen af de tilsagn, som British Sugar havde afgivet over for Kommissionen, og for at give grossisterne og Tate & Lyle sikkerhed for, at British Sugar ikke længere ville føre en aggressiv prispolitik.

34 For det tredje har British Sugar og Napier Brown hævdet, at selskaberne ikke iværksatte nogen aftale eller samordnet praksis i den i traktatens artikel 85, stk. 1, omhandlede forstand. Deres markedsadfærd var nemlig ikke påvirket af de oplysninger, som de fik under møderne. British Sugar, som er førende i prisudviklingen, fremsatte kun ensidige erklæringer om sin fremtidige prispolitik. Desuden var de pågældende oplysninger allerede kendt på markedet, ikke alene på grund af dettes naturlige gennemsigtighed, men også fordi British Sugar uformelt, men systematisk, havde givet sine kunder meddelelse om prisændringerne forud for de omtvistede møder. På den måde fik Tate & Lyle ganske vist kendskab til British Sugar's priser, før de blev bekendtgjort »officielt« på markedet, men ikke før British Sugar's kunder var blevet underrettet herom. Endvidere blev grossisterne, i det omfang de var berørt af visse kontrakter indgået af British Sugar, underrettet om de af selskabet fastsatte priser inden afholdelsen af de omtvistede møder.

35 British Sugar og Napier Brown mener ikke, det er tilstrækkeligt til at udgøre en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1, at en virksomhed ensidigt giver en anden virksomhed oplysninger. For at der kan være tale om en samordnet praksis, skal Kommissionen nemlig bevise, at de pågældende virksomheder har udvekslet oplysninger, i det foreliggende tilfælde om deres fremtidige prispolitik.

36 Endvidere har Napier Brown anført, at selskabets deltagelse i møderne skal bedømmes anderledes end sukkerproducenternes. Selskabet er nemlig ikke kun en konkurrent i forhold til de to britiske producenter, men også en kunde. Som kunde berøres selskabet af producenternes prispolitik på samme måde som enhver anden kunde. Kommissionen har ikke vurderet de enkelte deltageres individuelt angivne grunde til at deltage i de omtvistede møder, men har bedømt grundene som helhed og er på grundlag deraf nået frem til, at den kunne handle, som den gjorde, fordi deltagerne ikke havde givet nogen plausibel forklaring på, at der både var producenter og grossister til stede på møderne. Desuden viser de af Kommissionen indsamlede beviser, at grossisterne havde til hensigt at konkurrere mest muligt med producenterne.

37 Kommissionen har erkendt, at markedet er meget specielt, men anført, at priskonkurrence stadig er mulig, nemlig mellem EF-sukkerordningens mindstepris og de priser, som British Sugar fastsætter. Tate & Lyle og grossisterne er »price followers«, dvs. de må nedsætte deres priser, hvis British Sugar nedsætter sine, men er ikke tvunget til at forhøje deres priser, hvis British Sugar forhøjer sine. Tate & Lyle og grossisterne besluttede imidlertid ikke at konkurrere med British Sugar på priserne, selv om dette havde været muligt, men foretrak at følge en samarbejdsstrategi, der resulterede i forhøjelse af priserne.

38 Hvad tilsagnene angår har Kommissionen anført, at de under ingen omstændigheder kan fortolkes så vidt, at de også omfatter de tosidede møder mellem British Sugar og Tate & Lyle, hvortil grossisterne ikke var blevet indbudt. Desuden fandt de første møder sted i juni 1986, hvorimod tilsagnene første gang blev forelagt Kommissionen i august samme år.

39 Endvidere har Kommissionen anført, at selv om aktørerne på det omhandlede marked kunne have gjort sig bekendt med British Sugar's hensigter med hensyn til

de fremtidige priser, fik deltagerne i de omtvistede møder ikke desto mindre disse oplysninger hurtigere og på en mere pålidelig måde, end hvis de havde været nødt til selv at overvåge markedet. Følgen var, at de ved fastsættelsen af deres egne priser var påvirket af de af British Sugar bebudede priser.

40 Kommissionen har yderligere hævdet, at en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1, i et tilfælde som det aktuelle ikke ubetinget forudsætter en udveksling af oplysninger. Kommissionen mener, at en erhvervsdrivende ophører med at fastlægge sin politik selvstændigt, hvis han deltager i regelmæssige møder, hvorunder han underrettes om, hvilke priser hans væsentligste konkurrent søger at opnå, under sådanne omstændigheder, at han ikke kan undgå at tage hensyn til de pågældende oplysninger.

41 Særligt med hensyn til Napier Brown har Kommissionen understreget, at dette selskab har erkendt, at den anfægtede beslutning indeholder beviser for en samordnet praksis mellem British Sugar og Tate & Lyle. Når en virksomhed deltager i et møde med et konkurrencebegrænsende formål, er den medansvarlig for mødets resultat, medmindre den beviser, at den havde underrettet sine konkurrenter om, at den deltog i mødet med andre bevæggrunde end dem (Rettens dom af 10.3.1992, sag T-12/89, Solvay mod Kommissionen, Sml. II, s. 907).

— Rettens bemærkninger

42 Indledningsvis bemærkes, at British Sugar ikke har bestridt, at selskabet mellem 1986 og 1990 deltog i en række tosidede møder med Tate & Lyle og en række flersidede møder med grossisterne. Også Napier Brown har indrømmet, at

selskabet deltog i de flersidede møder. British Sugar og Napier Brown har ligeledes erkendt, at British Sugar på møderne gav de øvrige deltagere oplysninger om sine priser, om end de har anfægtet Kommissionens fortolkning heraf.

43 Derfor skal det alene undersøges, om møderne havde et konkurrencebegrænsende formål.

44 I den forbindelse bemærkes med hensyn til beskaffenheden af fællesskabsmarkedet for sukker, at Domstolen i Suiker Unie-dommen ganske vist fastslog, at EF-markedsordningen medvirkede til at opretholde en afskærmning af de nationale markeder, men at den samtidig fastslog — i modsætning til hvad British Sugar og Napier Brown har hævdet — at »konkurrencereglerne ikke desto mindre [gælder] for et reelt, om end residualt bestemt område« (præmis 24). Desuden udtalte Domstolen, at »de priser, som er fastsat eller omhandlet i fællesskabsreglerne, ikke [er] priser for salg til forhandlerne, til de forarbejdende virksomheder eller til forbrugerne, og [at] de derfor giver fabrikanterne en vis frihed til selv at bestemme, hvilken pris de vil afsætte deres produkter til« (præmis 21).

45 Kommissionen har derfor med rette fundet, at der stadig er mulighed for priskonkurrence mellem EF-sukkerordningens mindstepris og de priser, som British Sugar fastsætter (betragtning 86, 87 og 88 til den anfægtede beslutning).

46 Endvidere må der med hensyn til den oligopolistiske karakter af sukkermarkedet i Storbritannien gives Kommissionen medhold i, at selv om hver enkelt erhvervsdrivende på et oligopolitisk marked kan skaffe sig alle de oplysninger, som kræves

for efterfølgende at forstå de øvriges forretningspolitik, er usikkerheden om de øvrige erhvervsdrivendes fremtidige prispolitik ikke desto mindre den væsentligste konkurrencestimulerende faktor på et sådant marked (betragtning 87 til den anfægtede beslutning).

47 British Sugar og Napier Brown har ligeledes anført, at British Sugar's tilsagn over for Kommissionen gjorde de omtvistede møder nødvendige, og at deres formål var fuldstændig lovligt, idet de tog sigte på at korrigere en tidligere konkurrencebegrænsende adfærd.

48 Indledningsvis bemærkes, at der i tilsagnene var fastsat følgende:

»(C) British Sugar erkender, at der er behov for sukkergrossister, og mener, at de har en nyttig rolle at udfylde på det britiske marked. British Sugar har ingen intentioner om hverken i dag eller i fremtiden at indføre en prispolitik, der på nogen måde kan skade grossisternes fortsatte eksistens.

British Sugar forsikrer Kommissionen om, at virksomheden vil føre en normal og rimelig prispolitik, som på ingen måde vil kunne betragtes som fjendtlig. British Sugar forstår Kommissionens bekymring for, at en utilstrækkelig forskel mellem virksomhedens pris på industrisukker og dens pris på detailsukker kan opfattes som en urimelig prispolitik.«

49 Retten finder, at tilsagnene på ingen måde gør det nødvendigt for British Sugar regelmæssigt at føre drøftelser med sine konkurrenter, eller blot underrette disse, om sine hensigter med hensyn til priser. Endvidere må der gives Kommissionen medhold i, at tilsagnene vanskeligt kan begrunde de tosidede møder mellem British Sugar og Tate & Lyle, eftersom tilsagnene kun drejede sig om adfærd, som havde karakter af misbrug, over for grossisterne.

50 Desuden forelagde British Sugar, som påpeget af Kommissionen, første gang tilsagnene for denne i løbet af august 1986, hvorimod det første møde med Tate & Lyle fandt sted den 20. juni 1986. Selv om man går ud fra, at British Sugar forudså konsekvenserne af Kommissionens undersøgelse af selskabet og var bekendt med Napier Brown's begæring om foreløbige forholdsregler, har British Sugar ikke kunnet forklare, hvorfor selskabet, da det forelagde Kommissionen forslaget til tilsagn, undlod at nævne, at det havde besluttet at mødes med sine konkurrenter for at bringe den tidligere påtalte overtrædelse til ophør.

51 Hvis møderne desuden udelukkende blev afholdt, for at tilsagnene kunne opfyldes, havde British Sugar's konkurrenter stadig kunnet konkurrere med selskabet ved at fastsætte lavere priser end dette, hvilket dog aldrig skete.

52 Endelig kan der ikke gives British Sugar medhold i argumentet om, om at selskabet ikke havde nogen interesse i at samordne sin adfærd med konkurrenternes, fordi det alligevel aldrig havde kunnet øge sin markedsandel. British Sugar havde under alle omstændigheder interesse i at afsætte sine produktionskvoters samlede mængde på det britiske marked, hvilket Tate & Lyle og grossisterne havde kunnet forhindre.

53 Kommissionen fandt derfor med rette, at møderne havde til formål at begrænse konkurrencen ved at koordinere selskabernes prispolitik.

54 I øvrigt er den omstændighed, at kun én af deltagerne i de omtvistede møder meddelte sine hensigter, ikke tilstrækkelig til at udelukke, at der var tale om en aftale.

55 De kriterier om koordination og samarbejde, som er fastlagt ved Domstolens praksis i kartelsager, og som langt fra stiller krav om udarbejdelse af en egentlig »plan«, skal nemlig forstås ud fra den grundtanke, der ligger bag traktatens konkurrencebestemmelser, og hvorefter enhver erhvervsdrivende uafhængigt skal tage stilling til den politik, han vil føre på det fælles marked (Suiker Uniedommen, præmis 173).

56 Selv om dette krav om uafhængighed ganske vist ikke udelukker de erhvervsdrivendes ret til at foretage de nødvendige tilpasninger til deres konkurrenters konstaterede eller antagelige adfærd, forhindrer det imidlertid kategorisk enhver direkte eller indirekte kontakt mellem sådanne erhvervsdrivende, som har til formål eller til følge enten at påvirke en aktuel eller mulig konkurrents markedsadfærd, eller at informere en sådan konkurrent om den markedsadfærd, som man har besluttet sig til — eller overvejer — selv at følge (Suiker Uniedommen, præmis 174).

57 I denne sag står det fast, at der var direkte kontakter mellem de tre sagsøgere, hvorved British Sugar underrettede sine konkurrenter, Tate & Lyle og Napier Brown om den adfærd, selskabet agtede at udvise på sukkermarkedet i Storbritannien.

58 Det bemærkes, at Retten i den sag, der førte til dens dom af 24. oktober 1991 (sag T-1/89, Rhône-Poulenc mod Kommissionen, Sml. s. 867), og hvori sagsøgeren var blevet kritiseret for at have deltaget i møder, hvorunder konkurrenter havde udvekslet oplysninger om, bl.a. hvilke priser de ønskede blev anvendt på markedet, fastslog, at en virksomhed ved sin deltagelse i et møde, som har et konkurrencebegrænsende formål, ikke alene har haft som formål at fjerne den usikkerhed, der har været med hensyn til konkurrenternes fremtidige adfærd, men at den også nødvendigvis må have taget hensyn — direkte eller indirekte — til de oplysninger, som den har fået ved sådanne møder, ved fastlæggelsen af den politik, den agtede at føre på markedet (dommen i sagen Rhône-Poulenc mod Kommissionen, præmis 122 og 123). Retten finder, at denne konstatering ligeledes er relevant i et tilfælde som det foreliggende, hvor en eller flere virksomheders deltagelse i møder med et konkurrencebegrænsende formål begrænser sig til, at de blot modtager oplysninger om konkurrenternes fremtidige adfærd på markedet.

59 British Sugar og Napier Brown har ganske vist anført, at British Sugar's kunder vidste, hvilke priser selskabet påregnede at forlange, før de blev meddelt deltagerne i de omtvistede møder, og at det følgelig ikke gav sine konkurrenter oplysninger på disse møder, som de ikke allerede kunne skaffe sig på markedet.

60 Dette forhold er under de foreliggende omstændigheder uden betydning, også selv om det godtgøres. For selv hvis, for det første, British Sugar i forvejen individuelt og regelmæssigt havde meddelt sine kunder, hvilke priser selskabet agtede at fastsætte, er dette ikke ensbetydende med, at disse priser på det pågældende tidspunkt udgjorde en objektiv, umiddelbart konstaterbar markedsoplysning. I øvrigt står det fast, at møderne fandt sted, inden de oplysninger, som blev givet herunder, blev meddelt markedet. For det andet gjorde afholdelsen af de omtvistede møder det muligt for deltagerne at få kendskab til oplysningerne på en mere enkel, hurtig og direkte måde, end de havde kunnet gennem markedet. For

det tredje gjorde de sagsøgende virksomheders systematiske deltagelse i møderne det muligt for dem at skabe en atmosfære af gensidig sikkerhed med hensyn til deres fremtidige prispolitik, således som Kommissionen bemærker i betragtning 72 til den anfægtede beslutning.

61 På baggrund heraf kan der ikke gives British Sugar og Napier Brown medhold i selskabernes argument om, at deres møder hverken udgjorde en aftale eller en samordnet praksis i den i traktatens artikel 85, stk. 1, anvendte betydning.

62 Med hensyn til Napier Brown's argument, hvorefter selskabet i forhold til producenterne ikke kun var en konkurrent, men også en kunde, bemærkes, at selskabet derved ønsker at gøre gældende, at det ikke deltog i møderne i konkurrencebegrænsende hensigt, idet det i sin egenskab af kunde havde brug for at skaffe sig oplysninger om sine leverandørers prispolitik og i sin egenskab af grossist i realiteten agtede at udsætte producenterne for hård konkurrence.

63 Herom bemærkes, at Napier Brown deltog i møderne, som havde et konkurrencebegrænsende formål, og at selskabet i hvert fald gav indtryk af, at det deltog ud fra de samme bevæggrunde som sine konkurrenter.

64 Det påhviler under disse omstændigheder Napier Brown at fremkomme med indicier til støtte for, at selskabet ikke deltog i møderne ud fra et ønske om, at konkurrencen skulle begrænses, og således påvise, at dets konkurrenter vidste, at det deltog i møderne med andre bevæggrunde end dem (dommen i sagen Solvay mod Kommissionen, præmis 99).

65 Det bemærkes, at Napier Brown's argumenter om, at selskabet var kunde, ikke udgør indicier til støtte for, at selskabet ikke deltog i møderne ud fra et ønske om, at konkurrencen skulle begrænses, idet selskabet intet har fremført, som kan godtgøre, at det havde underrettet sine konkurrenter om, at indholdet af møderne ikke ville påvirke dets adfærd på markedet.

66 Men selv om selskabets konkurrenter havde modtaget en sådan underretning, er alene det forhold, at selskabet på møderne fik sådanne oplysninger om sine konkurrenter, som en uafhængig erhvervsdrivende behandler som forretningshemmeligheder, tilstrækkeligt til at påvise, at selskabet ønskede, at konkurrencen skulle begrænses (jf. i denne retning dommen i sagen Solvay mod Kommissionen, præmis 100).

67 Hver enkelt virksomhed vidste nemlig efter deltagelse i et møde, at dens væsentligste konkurrent, den førende virksomhed inden for den pågældende sektor, på de følgende møder ville meddele sine hensigter med hensyn til sine fremtidige priser. Uanset hvilke andre grunde, der måtte have været til at deltage i møderne, var der i hvert fald den, at usikkerheden med hensyn til konkurrenternes fremtidige adfærd skulle fjernes på forhånd. Desuden kunne hver enkelt virksomhed blot efter at have deltaget i møderne ikke undgå direkte eller indirekte at tage hensyn til de oplysninger, den havde fået herunder, når den skulle fastlægge den politik, den skulle føre på markedet.

68 I betragtning af det anførte må det første anbringende forkastes.

Det andet anbringende: de omtvistede møder havde ikke nogen konkurrencebegrænsende virkning

— Parternes argumenter

69 British Sugar og Napier Brown har hævdet, at deres deltagelse i de omtvistede møder ikke påvirkede de priser, de fastsatte over for deres kunder. Desuden steg priserne i det pågældende tidsrum aldrig mere end 1% årligt. Denne kendsgerning står i modsætning til konklusionen om, at prisforhøjelserne var følgen af en samordnet praksis. Ydermere viser en undersøgelse af priserne i perioden efter afslutningen af den påtalte adfærd i juli 1990, at der ikke skete nogen væsentlig ændring. Dette tyder på, at møderne ikke havde nogen indvirkning på prisniveauet.

70 Kommissionen har ikke bestridt, at der ikke foreligger tilstrækkelige beviser for, at den påtalte adfærd havde en konkurrencebegrænsende virkning. Dette er årsagen til, at den i den anfægtede beslutning udelukkende fokuserer på det konkurrencebegrænsende formål med den adfærd, som deltagerne i de omtvistede møder udviste (betragtning 75, 116, 117 og 118 til den anfægtede beslutning). Det fremgår klart af retspraksis, at en aftale eller en samordnet praksis, som har til formål (og ikke nødvendigvis til følge) at begrænse konkurrencen, også udgør en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1.

— Rettens bemærkninger

71 Traktatens artikel 85, stk. 1, forbyder enhver form for aftale mellem virksomheder, som har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen.

72 Det fremgår af retspraksis, at det ved anvendelsen af traktatens artikel 85, stk. 1, ikke er nødvendigt at tage hensyn til en aftales konkrete virkning, når det fremgår,

således som det er tilfældet i den aktuelle sag, at formålet hermed er at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet (Rettens domme af 6.4.1995, sag T-142/89, Böel mod Kommissionen, Sml. II, s. 867, præmis 89, og sag T-152/89, ILRO mod Kommissionen, Sml. II, s. 1197, præmis 32).

73 Når det står fast, at møderne havde et konkurrencebegrænsende formål, er det følgelig ikke nødvendigt at efterprøve, om aftalen også påvirkede markedet.

74 Der kan derfor ikke gives British Sugar og Napier Brown medhold i deres argument.

Det tredje anbringende: fejlagtig bedømmelse af de omtvistede møders påvirkning af handelen mellem medlemsstaterne

— Parternes argumenter

75 British Sugar har anført, at den af Kommissionen påtalte adfærd ikke påvirkede handelen mellem medlemsstater. Selskabet har navnlig understreget, at Kommissionen ikke i den anfægtede beslutning kritiserer deltagerne i de omtvistede møder for at have deltaget i en aftale vedrørende import eller eksport. Desuden havde British Sugar hverken nogen grund til eller nogen interesse i at bremse importen, så længe selskabet kunne afsætte sin A- og B-kvote i Storbritannien. Tværtimod lykkedes det selskabet at afværge den trussel, som importen udgjorde mod gennemførelsen af dets lovlige målsætning om at fastholde priserne i Storbritannien på et sådant niveau, at rentabiliteten af at sælge sukker i Storbritannien ikke førte til en stigning i importen.

76 Ifølge British Sugar er det mere væsentligt, at Fællesskabets markedsordning for sukker ved systemet med eksportrestitution skaber incitamenter til at eksportere, ikke til de øvrige medlemsstater, men til verdensmarkedet. Det er derfor ikke et af den fælles landbrugspolitiks formål med sukkerordningen, at sukkermarkederne i Den Europæiske Union skal sammensmeltes. Som bemærket af Retten i Suiker Unie-dommen, tilsigter sukkerordningen at afskærme de nationale markeder.

77 Kommissionen har hævdet, at den i den anfægtede beslutning påviser, at aftalen og/eller den samordnede praksis var egnet til at påvirke handelen mellem medlemsstater som omhandlet i traktatens artikel 85. I øvrigt er det ikke nødvendigt, at den omtvistede adfærd rent faktisk mærkbart har påvirket handelen mellem medlemsstater. Det er tilstrækkeligt at godtgøre, at den kan have en sådan virkning. I dette tilfælde er det åbenbart, at markedet står åbent for import, eftersom British Sugar selv kunne vælge en prispolitik, der tog sigte på at forhindre import.

— Rettens bemærkninger

78 Det fremgår af fast retspraksis, at en aftale mellem virksomheder eller en samordnet praksis for at kunne påvirke handelen mellem medlemsstater skal gøre det muligt på grundlag af en række objektive retlige eller faktiske omstændigheder med en tilstrækkelig grad af sikkerhed at forudse, at den kan udøve direkte eller indirekte, aktuel eller potentiel indflydelse på handelsstrømmene mellem medlemsstaterne på en måde, som kan skade virkeliggørelsen af formålene med et fælles marked mellem medlemsstaterne (Domstolens dom af 9.7.1969, sag 5/69, Völk, Sml. 1969, s. 69, org.ref.: Rec. s. 295, præmis 5, af 29.10.1980, forenede sager 209/78-215/78 og 218/78, Van Landewick m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 3125, præmis 171, og af 31.3.1993, forenede sager C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 og C-125/85 — C-129/85, Ahlstrøm Osakeyhtiö m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1307, præmis 143, samt Rettens dom af 22.10.1997, forenede sager T-213/95 og T-18/96, SCK og FNK mod Kommis-

sionen, Sml. II, s. 1739, præmis 175, og af 8.10.1996, forenede sager T-24/93, T-25/93, T-26/93 og T-28/93, Compagnie maritime belge transports m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1201, præmis 201). Det er derfor ikke nogen betingelse, at den påtalte adfærd rent faktisk har påvirket handelen mellem medlemsstater mærkbart; det er tilstrækkeligt at påvise, at den er egnet hertil (Rettens dom af 21.2.1995, sag 29/92, SPO m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 289, præmis 235).

79 Desuden er den omstændighed, at et kartel kun angår afsætning af varer i en enkelt medlemsstat, ikke tilstrækkelig til at udelukke, at samhandelen mellem medlemsstater kan være påvirket. Deltagerne i et nationalt priskartel på et marked, der står åbent for indførte produkter, kan i et sådant tilfælde kun bevare deres markedsandel ved at beskytte sig mod udenlandsk konkurrence (dom af 11.7.1989, sag 246/86, Belasco m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 2117, præmis 33 og 34).

80 I denne sag er det ikke blevet bestridt, at sukkermarkedet i Storbritannien står åbent for import, selv om fællesskabsbestemmelserne vedrørende sukkermarkedet og transportomkostningerne bidrager til at vanskeliggøre import.

81 I øvrigt fremgår det af den anfægtede beslutning og af sagens akter i det hele taget, at en af British Sugar's og Tate & Lyle's væsentligste hensigter var at begrænse importen, i det omfang denne forhindrede selskaberne i afsætte deres produktion på det nationale marked (betragtning 16 og 17 til den anfægtede beslutning). Dels har British Sugar således selv udtalt, at selskabet i den omhandlede periode bevidst førte en politik, der tog sigte på at hindre import, fordi det ønskede fortrinsvis at afsætte sine A- og B-kvoters samlede mængde på markedet i Storbritannien (stævningen, punkt 257 og 258). Dels fremgår det af betragtning 17 til den anfægtede beslutning, at Tate & Lyle i den omhandlede periode aktivt førte en politik, der skulle begrænse faren for en stigning i importen.

82 Det er derfor ikke med urette, at Kommissionen har fundet, at den påtalte aftale, som omfattede praktisk taget hele det nationale område, og som var blevet indgået af virksomheder, der tegnede sig for omkring 90% af det relevante marked, var egnet til at påvirke handelen mellem medlemsstater.

83 British Sugar har anført, at der ikke var tale om en mærkbar indvirkning på handelsstrømmene.

84 Hvad dette angår fremgår det af retspraksis, at Kommissionen ikke er forpligtet til at påvise, at en aftale eller samordnet praksis har haft en mærkbar virkning på samhandelen mellem medlemsstater. I henhold til traktatens artikel 85, stk. 1, er det tilstrækkeligt, at konkurrencebegrænsende aftaler og samordnet praksis kan påvirke handelen mellem medlemsstater (Rettens dom af 17.12.1991, sag T-7/89, Hercules Chemicals mod Kommissionen, Sml. II, s. 1711, præmis 279).

85 På baggrund af det anførte har Kommissionen derfor med rette draget den konklusion, at den påtalte aftale var egnet til at påvirke samhandelen mellem medlemsstater.

86 Det tredje anbringende må følgelig forkastes i sin helhed.

Anbringenderne til støtte for de subsidiære påstande i sag T-204/98 og T-207/98 om annullation af bødebeløbene

Anbringendet om bødernes uforholdsmæssighed og om manglende hensyntagen til markedets struktur

— Parternes argumenter

87 British Sugar og Napier Brown har anført, at Kommissionen ved fastsættelsen af bøden hverken har overholdt proportionalitetsprincippet eller taget hensyn til grovheden og varigheden af de påståede overtrædelser af konkurrencereglerne, hvilket er i strid med retningslinjerne. Desuden har Kommissionen tilsidesat fællesskabsretten ved ikke at have taget hensyn til den retlige sammenhæng, som Fællesskabets markedsordning for sukker er en del af, og den økonomiske sammenhæng, hvori hver enkelt påstået overtrædelse har fundet sted.

88 Med hensyn til overtrædelsen af proportionalitetsprincippet har British Sugar og Napier Brown anført, at en alvorlig overtrædelse ifølge retningslinjerne er kendetegnet ved strengt håndhævede konkurrencebegrænsninger, som har større indvirkning på markedet end lidet alvorlige overtrædelser. I denne sag har Kommissionen imidlertid kun beskrevet den adfærd, som deltagerne i de omtvistede møder udviste, og som bestod i at mødes regelmæssigt; den har ikke påvist, at der forelå en aftale, som havde til formål at begrænse konkurrencen, og i endnu mindre grad påvist strengt håndhævede konkurrencebegrænsninger. Endvidere har de to sagsøgere fremhævet, således som det fremgår af betragtning 193 til den anfægtede beslutning, at den påståede overtrædelse hverken havde nogen reelle virkninger eller nogen indvirkning på konkurrencen på det relevante marked. Den eneste grund til, at den påtalte adfærd blev henført til kategorien »alvorlige overtrædelser«, var, at der var tale om horisontale og ikke om vertikale begrænsninger. Hertil har de to sagsøgere understreget, dels at grossisterne deltog i møderne i deres egenskab af sukkerproducenter, dels at »lidet alvorlige«

overtrædelser ifølge retningslinjerne ganske vist normalt består i vertikale begrænsninger, men at en horisontal begrænsning, som ikke har påvirket markedet, og som har været begrænset til en del af en medlemsstat, principielt kun bør betragtes som en lidet alvorlig overtrædelse.

89 British Sugar har ligeledes anfægtet forhøjelsen af bøden som følge af, at overtrædelsens varighed blev klassificeret som mellemlang. Navnlig er en forhøjelse på 40% urimelig i betragtning af, at overtrædelsens varighed på grund af dens manglende påvirkning af markedet ikke kan anses for at have haft nogen indflydelse på omfanget af den skade, som blev tilføjet de ved traktatens konkurrenceregler tilstræbte fællesskabsformål.

90 Endelig har British Sugar anfægtet forhøjelsen af bødens grundbeløb på grund af skærpende omstændigheder. Efter selskabets opfattelse er det ved retningslinjerne indførte begreb »skærpende omstændigheder« ikke i overensstemmelse med forordning nr. 17 af 6. februar 1962: Første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikler 85 og 86 (EFT 1959-1962 I, s. 81), hvorefter denne form for omstændigheder skal tages i betragtning ved vurderingen af overtrædelsens grovhed.

91 Napier Brown har anført, at Kommissionen ved bødepålæggelsen burde have taget hver enkelt berørt virksomheds situation i betragtning. Selskabet har herved understreget, at Kommissionen selv, i betragtning 198 til den anfægtede beslutning, udtrykkeligt udtaler, at Napier Brown's og James Budgett Sugars' indflydelse på det pågældende marked, og dermed selskabernes mulighed for dér at udøve en eller anden form for magt, var begrænset.

92 Med hensyn til vurderingen af markedet har British Sugar og Napier Brown anført, at Domstolen i Suiker Unie-dommen fastslog, af Kommissionen ikke havde taget tilstrækkeligt hensyn til de konkurrencebegrænsninger, som den

fælles markedsordning for sukker medfører (præmis 612-621). Desuden fandt Domstolen, at de erhvervsdrivendes adfærd på grund af den meget begrænsede uafhængighed, som Fællesskabets sukkerordning indrømmer dem, ikke burde bedømmes med samme strenghed. Ifølge British Sugar og Napier Brown indebærer Suiker Unie-dommen, at Kommissionen burde have vurderet, hvilke virkninger den konkurrencebegrænsende adfærd reelt havde, i betragtning af den retlige og økonomiske sammenhæng. På grund af sin karakter er sukkermarkedet i Storbritannien kun påvirkeligt i meget begrænset omfang. Denne omstændighed burde have ført til en nedsættelse, og ikke en skærpelse af sanktionen for den påtalte adfærd, idet den begrænser adfærdens indvirkning på markedet, herunder navnlig virkningerne for kunderne og forbrugerne.

93 Kommissionen har anført, at forordning nr. 17 giver mulighed for at pålægge bøder på indtil 1 mio. ECU eller på indtil 10% af den pågældende virksomheds omsætning alt efter overtrædelsens grovhed og varighed. I den anfægtede beslutning har den lagt disse to kriterier til grund ved fastsættelsen af bødernes grundbeløb, som den har forhøjet eller nedsat alt efter, om der forelå skærpende eller formildende omstændigheder.

94 Kommissionen har ligeledes anført, at der ikke er nogen direkte forbindelse mellem retningslinjerne og den anfægtede beslutning, hvori retningslinjerne slet ikke nævnes. Under alle omstændigheder præciseres det klart i retningslinjerne, at de har til formål at give Kommissionen en rettesnor for, hvilken fremgangsmåde den skal følge ved fastsættelsen af bøder, men ikke angiver nogen metode, som automatisk skal anvendes ved beregningen af den bøde, der skal pålægges i hvert enkelt tilfælde. Eksemplerne i retningslinjerne er kun vejledende og indledes med udtryk som »som eksempel kan nævnes«, »det drejer sig som oftest om [...]« og »det drejer sig hovedsagelig om [...]«.

95 Eksemplerne på »meget alvorlige« overtrædelser omfatter »horisontale begrænsninger såsom priskarteller og markedsopdelende karteller«. Sådanne er klart omfattet af traktatens artikel 85, stk. 1. I denne sag er overtrædelserne horisontale, eftersom grossisterne i forhold til British Sugar ikke kun var kunder, men også konkurrenter, og eftersom forholdet mellem British Sugar og Tate & Lyle kun var horisontalt.

96 Endvidere har Kommissionen anført, at den ved sin bedømmelse, hvorefter den fandt, at der var tale om »alvorlige« overtrædelser, har taget hensyn til den manglende påvirkning af markedet. I øvrigt har retningslinjernes henvisning til virksomheder, som ikke har fulgt de ulovlige aftaler eller ulovlige former for praksis, til formål at dække tilfælde, hvor en part har trukket sig ud af et kartel, og ikke tilfælde, hvor den påtalte adfærd ikke har påvirket markedet.

97 Endelig kom sondringen mellem formål og følge som omhandlet i traktatens artikel 85, stk. 1, ifølge Kommissionen ikke i betragtning i den sag, der gav anledning til Suiker Unie-dommen. Dette er årsagen til, at Domstolen i denne dom henviste til virkningerne for de forarbejdende virksomheder og forbrugerne. Derimod er Kommissionens beslutning i denne sag ikke baseret på markedsvirkningerne, idet Kommissionen alene påviser, at aftalen havde et konkurrencebegrænsende formål.

— Rettens bemærkninger

98 Ifølge artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 kan Kommissionen pålægge bøder på mindst 1 000 og højst 1 mio. EUR, idet sidstnævnte beløb dog kan forhøjes til 10% af omsætningen i det sidste regnskabsår i hver af de virksomheder, som har medvirket ved overtrædelsen. Det foreskrives i bestemmelsen, at der ved fastsættelsen af bødens størrelse inden for disse rammer skal tages hensyn til både overtrædelsens grovhed og dens varighed.

99 Det er fast retspraksis, at bøders størrelse skal fastsættes i forhold til omstændighederne i forbindelse med overtrædelsen og dennes grovhed, og at der ved bedømmelsen af overtrædelsens grovhed med henblik på fastsættelse af bødens størrelse især skal tages hensyn til konkurrencebegrænsningernes karakter (jf. bl.a. Rettens dom af 14.7.1994, sag T-77/92, Parker Pen mod Kommissionen, Sml. II, s. 549, præmis 92).

100 Endvidere bemærkes, at Kommissionens kompetence til at pålægge de virksomheder bøder, som forsætligt eller uagtsomt overtræder traktatens artikel 85, stk. 1, eller artikel 86, er et af de midler, som Kommissionen har fået tildelt, for at den kan udføre sin tilsynsopgave ifølge fællesskabsretten. Denne opgave indebærer ikke blot, at individuelle overtrædelser skal efterforskes og forfølges, men også en pligt til at føre en generel politik med det formål, at der på konkurrenceområdet anvendes de i traktaten fastlagte principper, og at virksomhedernes adfærd påvirkes i denne retning (Domstolens dom af 7.6.1983, forenede sager 100/80-103/80, Musique Diffusion française m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 1825, præmis 105).

101 Følgelig bør Kommissionen, når karakteren af en overtrædelse fastslås med henblik på at fastsætte bødens størrelse, ikke blot tage hensyn til særlige omstændigheder i det foreliggende tilfælde, men også til den sammenhæng, overtrædelsen indgår i, og påse, at den trufne forholdsregel er af tilstrækkelig forebyggende karakter, især for så vidt angår den type overtrædelser, som i særlig grad kan bringe gennemførelsen af Fællesskabets formål i fare (dommen i sagen Musique Diffusion française m.fl. mod Kommissionen, præmis 106).

102 Med hensyn til de pålagte bøders forholdsmæssighed har sagsøgerne i sag T-204/98 og T-207/98 hovedsageligt anført, at bøderne er uforholdsmæssigt store, fordi overtrædelsen er blevet betegnet som »alvorlig«. Deres argumentation kan sammenfattes således, at deres aftale på baggrund af retningslinjerne må betegnes som »lidet alvorlig«, skønt den var af horisontal art, eftersom den ikke havde nogen væsentlig konkurrencebegrænsende indvirkning på markedet.

103 Hertil bemærkes alene, dels at den påtalte aftale må anses for horisontal, idet grossisterne deltog heri i deres egenskab af producenternes konkurrenter, dels at den drejede sig om fastsættelsen af priser. En sådan aftale er altid blevet betragtet som særligt skadelig og betegnes som »meget alvorlig« i retningslinjerne. Således som Kommissionen har anført i sine indlæg, er det desuden i forhold til de

almindeligt anvendte kriterier for fastsættelsen af bøder i tilfælde af priskarteller, som burde have foranlediget den til at betegne den omtvistede aftale som meget alvorlig, allerede en mild bedømmelse kun at betegne aftalen som »alvorlig« på grund af dens begrænsede påvirkning af markedet.

104 For så vidt angår det af British Sugar rejste klagepunkt om forholdsmæssigheden af forhøjelsen af bøden under hensyn til overtrædelsens varighed bemærkes, at det i artikel 15, stk. 2, andet afsnit, i forordning nr. 17 bestemmes, at der »ved fastsættelsen af bødens størrelse skal [...] tages hensyn til både overtrædelsens grovhed og dens varighed«. Overtrædelsens varighed udgør således ifølge denne bestemmelse et af de forhold, der skal tages i betragtning ved udmåling af den økonomiske sanktion, der skal pålægges virksomheder, som har overtrådt konkurrencereglerne (Rettens dom af 7.7.1994, sag T-43/92, Dunlop Slazenger mod Kommissionen, Sml. II, s. 441, præmis 154). Kommissionen har derfor ved fastsættelsen af de pålagte bøder med rette taget overtrædelsens varighed i betragtning.

105 Kommissionen har herved konstateret, at der var tale om en overtrædelse af mellemlang varighed og har som følge heraf forhøjet det beløb, som var blevet fastsat under hensyn til overtrædelsens grovhed. Det bemærkes herved, at det af fast retspraksis fremgår, at Kommissionen ved udmålingen af de enkelte bøder har et vist skøn, og at det derfor ikke kan antages, at den er forpligtet til at anvende en bestemt matematisk formel (Rettens dom af 6.4.1995, sag T-150/89, Martinelli mod Kommissionen, Sml. II, s. 1165, præmis 59, og af 14.5.1998, sag T-352/94, Mo och Domsjö mod Kommissionen, Sml. II, s. 1989, præmis 268, efter appel stadfæstet ved Domstolens dom af 16.11.2000, sag C-283/98 P, Mo och Domsjö mod Kommissionen, Sml. I, s. 9855, præmis 45).

106 Det påhviler dog Fællesskabets retsinstanser at efterprøve, om størrelsen af den pålagte bøde står i rimeligt forhold til overtrædelsens varighed og de øvrige faktorer, der indgår i vurderingen af dennes grovhed (jf. i denne retning Rettens

dom af 21.10.1997, sag T-229/94, Deutsche Bahn mod Kommissionen, Sml. II, s. 1689, præmis 127). I den forbindelse kan der ikke gives British Sugar medhold i, at Kommissionen kun kan forhøje en bøde under hensyn til overtrædelsens varighed, hvis, og i den udstrækning, der er en direkte forbindelse mellem varigheden og den skade, som er blevet tilføjet de ved traktatens konkurrenceregler tilstræbte fællesskabsformål, hvorved det er udelukket, at en sådan skade kan foreligge, når overtrædelsen ikke har påvirket markedet. Tværtimod skal betydningen af overtrædelsens varighed for beregningen af bøden ligeledes bedømmes ud fra de andre forhold, som har kendetegnet den pågældende overtrædelse (jf. i denne retning dommen i sagen Dunlop Slazenger mod Kommissionen, præmis 178). I denne sag findes Kommissionens forhøjelse med 40% af det beløb, som var blevet beregnet under hensyn til overtrædelsens grovhed, ikke uforholdsmæssig.

107 Der er heller ikke grundlag for British Sugar's argument, hvorefter begrebet »skærpende omstændigheder« i retningslinjerne er i strid med artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17.

108 Indledningsvis skal de relevante bestemmelser i retningslinjerne undersøges nærmere. Det hedder i afsnit 1 A: »Ved vurderingen af overtrædelsens grovhed skal der tages hensyn til overtrædelsens art, overtrædelsens konkrete indvirkning på markedet — når den kan måles — og det berørte markeds udstrækning.« Afsnit 2, der bærer overskriften »Skærpende omstændigheder«, indeholder en ikke-udtømmende opregning af omstændigheder, som kan give anledning til en forhøjelse af det grundbeløb, der er beregnet under hensyn til overtrædelsens grovhed og varighed. Der kan eksempelvis være tale om, at virksomheden har foretaget gentagne overtrædelser, afvist at samarbejde, tilskyndet til overtrædelsen eller udsat andre virksomheder for gengældelsesforanstaltninger, og at der må tages hensyn til den uretmæssige fortjeneste, som virksomheden har opnået som følge af overtrædelsen.

109 Det fremgår af ovennævnte bestemmelser, at bedømmelsen af overtrædelsens grovhed falder i to trin. På det første trin bedømmes grovheden alene under hensyn til forhold, der vedrører selve overtrædelsen, såsom dens art og dens

indvirkning på markedet. På det andet trin nuanceres bedømmelsen af grovheden under hensyn til den pågældende virksomheds situation, hvorved Kommissionen i øvrigt ikke alene tager hensyn til eventuelle skærpende omstændigheder, men i givet fald også til formildende omstændigheder (jf. retningslinjernes afsnit 3). Ved hjælp af denne fremgangsmåde, som ingenlunde er i strid med ordlyden eller formålet med artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17, kan der — især når det drejer sig om en overtrædelse, hvori flere virksomheder er involveret — ved bedømmelsen af, hvor alvorlig overtrædelsen er, tages hensyn til den rolle, som hver enkelt virksomhed har spillet, og dens holdning over for Kommissionen under proceduren.

110 For det andet bemærkes med hensyn til forholdsmæssigheden af forhøjelsen på grund af skærpende omstændigheder af den bøde, som var blevet pålagt British Sugar, at en forhøjelse på 75% ikke kan anses for uforholdsmæssig, når henses til de omstændigheder, som Kommissionen omtaler i punkt 207, 208 og 209 i den anfægtede beslutning.

111 Endelig bemærkes vedrørende de af sagsøgeren i sag T-207/98 fremsatte bemærkninger, hvorefter Kommissionen ikke har sondret tilstrækkeligt mellem grossisternes og producenternes rolle, at Kommissionen i betragtning 195 til den anfægtede beslutning klart erkender, at der skal foretages en klar sondring mellem de enkelte deltageres bidrag til overtrædelsen. Dette fremgår af betragtning 198 til den anfægtede beslutning, hvori Kommissionen fastsætter grossisternes bøde således, at der tages hensyn til deres begrænsede rolle.

112 Det af British Sugar og Tate & Lyle fremførte anbringende om, at bøderne er uforholdsmæssige, må derfor forkastes.

113 Med hensyn til klagepunktet om manglende hensyntagen til det omhandlede markeds struktur bemærkes, at Domstolen i Suiker Unie-dommen fandt, at den

retlige og økonomiske sammenhæng på sukkermarkedet kan motivere en mindre streng behandling af en potentielt konkurrencebegrænsende praksis. Kommissionen har imidlertid med rette fremhævet, at de aftaler, som var genstand for Suiker Unie-dommen, ikke drejede sig om en prisforhøjelse, men om en opdeling af markederne ifølge bestemte kvoter. Desuden fastslog Domstolen selv i Suiker Unie-dommen, at den ville have draget andre konklusioner, hvis der havde været tale om et priskartel. Den tilføjede herved, at »den anfægtede adfærd kun [har] kunnet påføre de industrielle forarbejdningsvirksomheder og forbrugerne begrænset skade, da selv Kommissionen ikke har beskyldt de pågældende for en prisstigning, der skyldtes samordning eller misbrug, og da de indgreb, der som følge af opdelingen af markederne skete efter leverandørens frie valg, selv om de er kritisable, dog er mindre alvorlige, når det drejer sig om et så homogent produkt som sukker« (præmis 621). Da det i denne sag netop drejer sig om et priskartel, har Kommissionen med rette draget andre konklusioner end i Suiker Unie-dommen.

114 Klagepunktet om manglende hensyntagen til strukturen af det marked, hvorpå overtrædelsen fandt sted, må derfor ligeledes forkastes.

115 Dette anbringende må følgelig forkastes i sin helhed.

Anbringendet om overtrædelse af ligebehandlingsprincippet

— Parternes argumenter

116 Efter British Sugar's opfattelse er den bøde på 18 mio. ECU, som er blevet pålagt selskabet, snarere begrundet i dets stilling på markedet end i overtrædelsens

grovhed. Bødens størrelse er tæt på det loft, som er fastsat for overtrædelse af konkurrencebestemmelserne. Derimod er der kun blevet pålagt Tate & Lyle en bøde på 10 mio. ECU, skønt dette selskabs stilling på markedet svarer til British Sugar's.

117 Kommissionen har hertil anført, at British Sugar havde en ledende rolle i koordineringen af priserne, og at der ikke ville være kommet noget aftale i stand uden selskabet.

— Rettens bemærkninger

118 Det er fast retspraksis, at en overtrædelse af ligebehandlingsprincippet forudsætter, at sammenlignelige forhold er blevet behandlet forskelligt (jf. bl.a. dommen i sagen Hercules Chemicals mod Kommissionen, præmis 295).

119 I denne sag er de af Kommissionen påpegede forskelle mellem British Sugar's og Tate & Lyle's situation tilstrækkelige til at begrunde en forskel i behandlingen af de to virksomheder.

120 Det står fast, at British Sugar tog initiativ til og tilrettelagde de påtalte møder, og det står ligeledes fast, at British Sugar på møderne gav sine konkurrenter oplysninger om sin prispolitik. British Sugar har i øvrigt ikke fremført noget, der modsiger de af Kommissionen fremlagte beviser for den aktive og ledende rolle, som selskabet spillede i kartellet, men har alene bestridt, at denne var af konkurrencebegrænsende karakter.

121 Dette anbringende må derfor forkastes.

Anbringendet om, at den påtalte adfærd var uforsætlig

— Parternes argumenter

122 British Sugar har anført, at Kommissionen ved fastsættelsen af bøden ikke har taget hensyn til, at den påtalte adfærd var uforsætlig.

123 Nærmere bestemt gjorde selskabet ved at forsøge at overholde de afgivne tilsagn og sikre, at dets forhold til grossisterne var i overensstemmelse med traktatens artikel 86, sig højst skyldigt i en uagtsom overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1.

124 Den daglige kontakt mellem køber og sælger, som tilsagnene nødvendiggjorde, medførte uundgåeligt regelmæssige kontakter mellem ledelserne for de forskellige virksomheder. Grossisterne var de vigtigste købere af sukker til videresalg. Det var derfor umuligt for dem at undgå at drøfte priser.

125 Der foreligger ikke noget bevis for, at de berørte virksomheder deltog i møderne vidende om, at de overtrådte traktatens artikel 85 eller skabte konkurrencepro-

blemer. Deltagerne i de omtvistede møder holdt dem ikke hemmelige, og det står fast, at der på møderne også blev drøftet andre emner.

126 Kommissionen har anført, at Retten, hvis den drager den konklusion, at møderne havde til formål at tilsidesætte konkurrencen, også må konkludere, at de ikke udelukkende tog sigte på at efterkomme tilsagnene. Ifølge retningslinjerne kan Kommissionen tage hensyn til, at store virksomheder råder over en juridisk-økonomisk ekspertise, som sætter dem i stand til at vurdere, om deres adfærd er ulovlig, og de konkurrenceretlige konsekvenser af adfærden.

— Rettens bemærkninger

127 Det er fast retspraksis, at det ikke er nødvendigt for, at en overtrædelse af traktatens konkurrenceregler kan antages at være begået forsætligt, at virksomheden vidste, at den overtrådte disse regler. Det er tilstrækkeligt, at virksomheden ikke kunne være uvidende om, at dens adfærd havde til formål at begrænse konkurrencen (Domstolens domme af 8.11.1983, forenede sager 96/82-102/82, 104/82, 105/82, 108/82 og 110/82, IAZ m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 3369, præmis 45, og i sagen Belasco m.fl. mod Kommissionen, præmis 41, samt Rettens dom af 6.4.1995, sag T-141/89, Tréfileurope mod Kommissionen, Sml. II, s. 791, præmis 176, og af 14.5.1998, sag T-310/94, Gruber + Weber mod Kommissionen, Sml. II, s. 1043, præmis 259).

128 I denne sag kan British Sugar ikke hævde, at selskabet handlede uagtsomt eller uforsætligt, når henses til, dels at det er en stor virksomhed, som råder over en juridisk-økonomisk ekspertise, der sætter det i stand til at vurdere, om dens adfærd er ulovlig, og de konkurrenceretlige konsekvenser af adfærden, dels at selskabet tidligere har været genstand for en kommissionsundersøgelse vedrørende overtrædelse af traktatens artikel 86.

129 Dette anbringende må følgelig forkastes.

Anbringendet om manglende hensyntagen til bødernes forebyggende virkning

— Parternes argumenter

130 British Sugar har anført, at det var unødvendigt at forhøje den bøde, der var blevet pålagt selskabet, i forebyggende øjemed. Det blev i 1991 et datterselskab af Associated British Food plc (herefter »ABF«), som kontrollerer det 100%. Siden da er selskabets tilsagn blevet revideret og udvidet. British Sugar aflægger årlige beretninger til Kommissionen, og ABF's juridiske direktør, som er medlem af selskabets bestyrelse, er personligt ansvarlig for, at tilsagnene overholdes.

131 Desuden vedrører den anfægtede beslutning kun omstændigheder, som har fundet sted i Storbritannien. Hvad industrisukker angår besluttede de nationale myndigheder i 1991, at der ikke skulle træffes nogen foranstaltninger på grundlag af Restrictive Trade Practices Act 1976. Med hensyn til detailsukker fandt Restrictive Practices Court, at det ikke var nødvendigt at korrigere det memorandum, som British Sugar og Tate & Lyle havde udarbejdet i fællesskab og tilsendt Office of Fair Trading den 15. april 1991. Som følge heraf blev der under hensyn til omstændighederne udstedt pålæg til British Sugar og Tate & Lyle, og en hvilken som helst overtrædelse af disse pålæg kunne medføre bøder og endog fængsling af de enkeltpersoner, som var ansvarlige for overtrædelserne. Det var derfor unødvendigt at forhøje den bøde, som var blevet pålagt British Sugar, for at forstærke dens forebyggende virkning.

132 Kommissionen har hertil anført, at en symbolsk bøde ikke vil have nogen forebyggende virkning over for virksomheder, som har til hensigt at gentage de

samme handlinger. Da British Sugar i sit søgsmål for Retten har fastholdt, at selskabets adfærd var lovlig og nødvendig af hensyn til overholdelsen af konkurrencereglerne, kan det ikke udelukkes, at selskabet vil foretage de samme handlinger i fremtiden.

— Rettens bemærkninger

133 Som tidligere nævnt er Kommissionens kompetence til at pålægge de virksomheder bøder, som forsætligt eller uagtsomt overtræder traktatens artikel 85, stk. 1, eller artikel 86, et af de midler, Kommissionen har fået tildelt, for at den kan udføre sin tilsynsopgave ifølge fællesskabsretten. Denne opgave indebærer ikke blot, at individuelle overtrædelser skal efterforskes og forfølges, men også en pligt til at føre en generel politik med det formål, at der på konkurrenceområdet anvendes de i traktaten fastlagte principper, og at virksomhedernes adfærd påvirkes i denne retning (dommen i sagen Musique Diffusion française m.fl. mod Kommissionen, præmis 105).

134 Kommissionen har følgelig beføjelse til at fastsætte bødernes størrelse således, at deres forebyggende virkning forstærkes, når en bestemt form for overtrædelser på grund af den fortjeneste, som visse virksomheder kan opnå herved, stadig er forholdsvis hyppige, skønt deres ulovlighed allerede blev fastslået i begyndelsen af Fællesskabets fælles konkurrencepolitik (dommen i sagen Musique Diffusion française m.fl. mod Kommissionen, præmis 108).

135 I denne sag, hvor der er tale om en klassisk form for overtrædelse af konkurrenceretten, hvis ulovlighed Kommissionen siden sine første indgreb på området gentagne gange har fastslået, havde den ret til at anse det for nødvendigt at fastsætte bøden under hensyn til, at den skulle have forebyggende virkning.

136 Dette anbringende må derfor forkastes.

Anbringendet om samarbejde under den administrative procedure

— Parternes argumenter

137 British Sugar har anført, at selskabet siden 1990 har samarbejdet fuldstændigt med Kommissionen, og gjort gældende, at samarbejde ifølge retningslinjerne er en formildende omstændighed. British Sugar har brugt mange af sine ressourcer på at besvare klagepunkter fremført af Kommissionen, som denne derpå har trukket tilbage.

138 Kommissionen har hertil anført, at British Sugar's samarbejde ikke er gået ud over, hvad der forventes af en virksomhed, som er omfattet af en procedure i henhold til konkurrencereglerne (betragtning 214 til den anfægtede beslutning).

— Rettens bemærkninger

139 Også dette anbringende må forkastes. Det fremgår af sagens akter og den anfægtede beslutnings ordlyd, at British Sugar blot har afgivet de oplysninger, som selskabet var forpligtet til at meddele Kommissionen som led i en undersøgelse på konkurrenceområdet. I øvrigt angives det i betragtning 124 til den anfægtede beslutning, at de bøder, som er blevet pålagt i denne sag, er blevet nedsat med 10%, fordi de berørte parter havde indrømmet, at de havde begået visse af de påtalte handlinger.

140 Anbringendet må følgelig forkastes.

Anbringendet om, at Kommissionens sene vedtagelse af beslutningen har skadet sagsøgerne

— Parternes argumenter

141 British Sugar og Napier Brown har anført, at den omstændighed, at beslutningen er blevet vedtaget otte år efter, at overtrædelsen var konstateret, har medført, at de to selskaber er blevet ramt af ændringen af Kommissionens politik på konkurrenceområdet, som har foranlediget den til at forhøje de bøder, som pålægges virksomhederne.

142 Kommissionen har hertil anført, dels at sagsøgerne ikke har ret i, at bødernes generelle niveau er steget siden vedtagelsen af retningslinjerne, dels at den, uanset retningslinjerne, har beføjelse til at forhøje bøderne alt efter tilfældet, og at der således ikke kan være tale om nogen berettiget forventning på dette område.

— Rettens bemærkninger

143 Ifølge fast retspraksis kan den omstændighed, at Kommissionen tidligere har pålagt bøder af en bestemt størrelsesorden i tilfælde af visse typer overtrædelser, ikke berøve den muligheden for at forhøje dette niveau inden for de i forordning nr. 17 angivne rammer, hvis det er nødvendigt for at gennemføre Fællesskabets

konkurrencepolitik. For at Fællesskabets konkurrenceregler kan gennemføres effektivt, må Kommissionen tværtimod til enhver tid have mulighed for at tilpasse bødeniveauet efter konkurrencepolitikkens krav (dommen i sagen Musique Diffusion française m.fl. mod Kommissionen, præmis 109, og Rettens dom af 10.3.1992, sag T-14/89, Montedipe mod Kommissionen, Sml. II, s. 1155, præmis 346).

144 Endvidere kan Kommissionen ved fastlæggelsen af det generelle bødeniveau tage hensyn til, at åbenbare overtrædelser af Fællesskabets konkurrenceregler fortsat er relativt hyppige, hvorfor den har adgang til at forhøje bødeniveauet for at forstærke bødernes forebyggende virkning (jf. i denne retning Rettens dom af 14.5.1998, sag T-354/94, Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen, Sml. II, s. 2111, præmis 167).

145 Endelig kan Kommissionen ved fastsættelsen af det generelle bødeniveau tage hensyn til, at en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1, har været langvarig og åbenbar, uanset den advarsel, der må antages at ligge i Kommissionens hidtidige beslutningspraksis (dommen i sagen Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen, præmis 169).

146 Heraf følger, således som Kommissionen har anført, at virksomheder, som er genstand for en procedure vedrørende overtrædelse af konkurrencereglerne, ikke kan have nogen berettiget forventning om, at Kommissionen vil pålægge en bøde af en bestemt størrelsesorden, såfremt det i artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 fastsatte loft iagttages.

147 Dette anbringende må følgelig forkastes.

148 På baggrund af det anførte må Napier Brown's påstand om, at Kommissionen tilpligtes at godtgøre sagsøgeren de omkostninger, som selskabet har måttet afholde for at stille en garanti for betaling af bøden, ligeledes forkastes.

149 I betragtning af det anførte som helhed kan sagsøgerne i sag T-204/98 og T-207/98 ikke gives medhold i deres påstande.

Annullationspåstanden i sag T-202/98

Det første anbringende i sag T-202/98: fejlagtig anvendelse af meddelelsen om samarbejde

— Parternes argumenter

150 Tate & Lyle har påstået, at selskabet har samarbejdet fuldstændigt med Kommissionen under proceduren. Ifølge meddelelsen om samarbejde kan bøden nedsættes med mellem 75 og 100%, hvis der har fundet et kontinuerligt og fuldt samarbejde sted. Kommissionen har imidlertid kun nedsat bøden med 14 mio. ECU, dvs. med 50%.

151 Ifølge Tate & Lyle tager Kommissionens konklusioner ikke hensyn til de faktiske omstændigheder, som viser, at selskabet tværtimod har samarbejdet fuldt ud. Det

har ikke alene givet Kommissionen en skriftlig redegørelse for situationen i to skrivelser i henholdsvis juli og august 1990, men har også samarbejdet konsekvent med Kommissionen, idet det ufortøvet har besvaret enhver anmodning om oplysninger under hele proceduren.

152 På grund af en manglende udtrykkelig begrundelse i den anfægtede beslutning er Tate & Lyle af den opfattelse, at Kommissionens konklusioner beror på, at den har baseret sig på, at selskabet har trukket de oplysninger tilbage, som det afgav under proceduren.

153 Tate & Lyle har hertil anført, at Kommissionen har betragtet, hvad der i forhold til Kommissionens fortolkning af de faktiske omstændigheder blot var korrektioner eller præciseringer, som tilbagekaldelser. Tate & Lyle havde efter at have bragt omstændighederne til Kommissionens kendskab ret til at sikre sig, at de blev opfattet korrekt. Dette kan ikke med rimelighed anses for at være udtryk for mangel på samarbejde. I sit svar på den anden meddelelse af klagepunkter trak Tate & Lyle hverken nogen af de faktiske oplysninger tilbage, som var fremkommet tidligere i proceduren, eller nogen af de fortolkninger af de faktiske omstændigheder, som selskabet havde fremført. Det andet svar indeholdt i forhold til Kommissionens fortolkning af de faktiske omstændigheder kun præciseringer eller korrektioner.

154 Kommissionen har anført, at meddelelsen om samarbejde blev offentliggjort, efter at de relevante omstændigheder var indtruffet, hvorfor meddelelsen kun er blevet anvendt analogisk. Tate & Lyle's rolle ved opdagelsen af kartellet tages i betragtning i den anfægtede beslutning, hvori det anføres, at selskabet har opfyldt nogle af de i meddelelsen angivne kriterier for at opnå en nedsættelse af bøden (betragtning 216, 217 og 218 til den anfægtede beslutning). Af disse grunde indrømmes de i den anfægtede beslutning en nedsættelse på 50%. For at der kan være tale om fuldstændigt samarbejde, skal en virksomhed imidlertid gøre mere end blot afgive de oplysninger, som den er forpligtet til at meddele Kommissionen. Efter at have gjort opmærksom på kartellet opfyldte Tate & Lyle alene sine forpligtelser og varetog sine forretningsmæssige interesser.

155 To tilbagekaldelser fra Tate & Lyle's side godtgør, at der ikke fandt et permanent samarbejde sted. For det første fremhæves det i betragtning 82 og 83 til den anfægtede beslutning, at de svar, som sagsøgeren havde givet på de to meddelelser af klagepunkter, blev ændret. Sagsøgeren indrømmede oprindeligt, at selskabet i strid med traktatens artikel 85, stk. 1, var part i en aftale med British Sugar. Senere udtalte det imidlertid, at der ikke var behov for nogen aftale, fordi selskabet under alle omstændigheder var nødt til at følge British Sugar's prispolitik. Reelt forsøgte Tate & Lyle mellem den første og den anden meddelelse af klagepunkter at trække sit oprindelige standpunkt tilbage og udvirke, at det blev fastslået, at den samordnede adfærd ikke havde til formål at begrænse konkurrencen.

156 Kommissionen har for det andet anført, at endnu en tilbagekaldelse er indeholdt i betragtning 166 til den anfægtede beslutning. Tate & Lyle erkendte i sin første skrivelse til Office of Fair Trading af 16. juli 1990, at der var blevet udvekslet oplysninger om, hvilke rabatter der skulle gives bestemte kunder. Senere hævdede selskabet i det memorandum, som blev udarbejdet sammen med British Sugar og tilsendt det samme organ den 15. april 1991, at der ikke var blevet givet nogen oplysninger om de rabatter, som var blevet indrømmet bestemte kunder. På grund af disse ændringer i selskabets udsagn har Kommissionen ikke kunnet bevise, at der blev udvekslet oplysninger om, hvilke rabatter der blev indrømmet individuelle kunder (jf. betragtning 116 og 193 til den anfægtede beslutning).

— Rettens bemærkninger

157 Det bemærkes, at virksomheder ifølge meddelelsen om samarbejde indrømmes en nedsættelse på mindst 75% af den bøde, de ellers ville være blevet pålagt, hvis de ikke havde valgt at samarbejde med Kommissionen, eller fritages helt for denne bøde, hvis de opfylder de i meddelelsens afsnit B, litra a)-e), angivne betingelser. Navnlig fastsættes det i afsnit B, litra d), at virksomheder for at blive indrømmet den i afsnit B omhandlede nedsættelse skal have opretholdt et permanent og fuldstændigt samarbejde under hele undersøgelsen. Det må derfor klarlægges, om

Tate & Lyle's samarbejde kan anses for at have været permanent og fuldstændigt i den i meddelelsens afsnit B, litra d), forudsatte betydning.

158 Kommissionen tager i betragtning 216, 217 og 218 til den anfægtede beslutning hensyn til, at Tate & Lyle har samarbejdet. Navnlig henviser Kommissionen til selskabets rolle i forbindelse med opdagelsen af kartellet og konstaterer, at det opfylder nogle af de i meddelelsen angivne kriterier for at opnå en nedsættelse af bøden. I betragtning 217 til den anfægtede beslutning anføres i generelle vendinger, at Tate & Lyle ikke har samarbejdet permanent og fuldstændigt med Kommissionen, og i betragtning 82, 83 og 116 til beslutningen angives, at de handlinger fra selskabets side, som Kommissionen har opfattet som tilbagekaldelser, forhindrer den i at anse dets samarbejde for at have været permanent i den afsnit B, litra d), i meddelelsen om samarbejde forudsatte betydning. Kommissionen drager den konklusion, at Tate & Lyle ikke opfylder betingelserne for at blive indrømmet den i meddelelsens afsnit B omhandlede nedsættelse af bøden.

159 Hertil bemærkes, at Tate & Lyle, i modsætning til hvad selskabet selv har hævdet, rent faktisk ændrede sine oplysninger under Kommissionens undersøgelse.

160 Med hensyn til den første af disse ændringer, som var indeholdt i Tate & Lyle's svar på den anden meddelelse af klagepunkter, bemærkes, at selskabet hverken bestred de tidligere erkendte faktiske omstændigheder eller trak den oplysning tilbage, hvorefter de omtvistede møder faldt ind under traktatens artikel 85, stk. 1, men kun ændrede sin vurdering af de faktiske omstændigheder.

161 For så vidt angår den anden ændring, der vedrørte udvekslingen af oplysninger om, hvilke rabatter der skulle gives bestemte kunder, bemærkes, at Kommissionen ikke har kunnet bevise dette aspekt af overtrædelsen i den anfægtede

beslutning. Skønt Kommissionen hævder, at det netop er på grund af Tate & Lyle's tilbagekaldelse, at den ikke har kunnet bevise dette aspekt, må det konstateres, at den ikke har kunnet godtgøre, at sådanne meddelelser er forekommet, og at den derfor ikke har påstået, at sagsøgerne har begået en overtrædelse på dette punkt. Kommissionen kan følgelig ikke hævde, at Tate & Lyle ikke har samarbejdet vedrørende dette aspekt af overtrædelsen, som ikke er blevet godtgjort.

162 På baggrund af det anførte var det fejlagtigt af Kommissionen at anse Tate & Lyle's samarbejde for ikke at være permanent og fuldstændigt i den afsnit B, litra d), i meddelelsen forudsatte betydning. Udstrækningen af dette samarbejde er følgelig ikke er blevet bedømt korrekt i den anfægtede beslutning.

163 Retten skal derfor inden for rammerne af sin fulde prøvelsesret ændre beslutningen for så vidt angår størrelsen af den bøde, som er blevet pålagt Tate & Lyle.

164 Det er Rettens opgave i henhold til sin kompetence på området selv at vurdere de konkrete omstændigheder og på grundlag heraf tage stilling til bødens størrelse (Domstolens dom af 9.11.1983, sag 322/81, Michelin mod Kommissionen, Sml. s. 3461, præmis 111).

165 På den ene side er en nedsættelse på 50% af den bøde, som ville være blevet pålagt Tate & Lyle, hvis selskabet ikke havde samarbejdet, ikke tilstrækkelig i betragtning af dets samarbejdes betydning og permanente og fuldstændige karakter. På den anden side, som anført i præmis 160 ovenfor, ændrede Tate & Lyle i sit svar på den anden meddelelse af klagepunkter delvis den vurdering af de faktiske omstændigheder, som selskabet tidligere havde fremført, om end det ikke

trak sine oprindelige oplysninger tilbage. Denne omstændighed, sammen med betydningen af den rolle, som selskabet spillede i kartellet, gør det ikke muligt at indrømme det en nedsættelse, der overstiger 60%.

166 På baggrund af det anførte som helhed nedsætter Retten i medfør af sin fulde prøvelsesret i henhold til EF-traktatens artikel 172 (nu artikel 229 EF) og artikel 17 i forordning nr. 17 bøden, som i medfør af Rådets forordning (EF) nr. 1103/97 af 17. juni 1997 om visse bestemmelser vedrørende indførelsen af euroen (EFT L 162, s. 1) skal angives i euro, til 5,6 mio. EUR.

167 Der er herefter ikke anledning til at behandle Tate & Lyle's andet anbringende, hvorefter beslutningen er mangelfuldt begrundet.

Sagsomkostningerne

168 Ifølge procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da sagsøgerne i sag T-204/98 og sag T-207/98 har tabt sagen, skal de begge betale samtlige omkostninger i den sag, som de har anlagt, herunder Kommissionens omkostninger, i overensstemmelse med dennes påstand herom. Sagsøgeren i sag T-204/98 tilpligtes desuden at betale omkostningerne i forbindelse med den begæring om en foreløbig forholdsregel, som er blevet indgivet i denne sag, i overensstemmelse med sagsøgtes påstand herom. Da Kommissionen i sag T-202/98 i det væsentlige har tabt sagen, skal den betale samtlige omkostninger i denne sag i overensstemmelse med sagsøgerens påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Fjerde Afdeling)

1) Artikel 3 i Kommissionens beslutning 1999/210/EF af 14. oktober 1998 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 85 (sag IV/F-3/33.708 — British Sugar plc, sag IV/F-3/33.709 — Tate & Lyle plc, sag IV/F-3/33.710 — Napier Brown & Company Ltd, sag IV/F-3/33.711 — James Budgett Sugars Ltd) annulleres, for så vidt den angår sagsøgeren i sag T-202/98.

2) Den bøde, som sagsøgeren i sag T-202/98 blev pålagt ved artikel 3 i beslutning 1999/210, fastsættes til 5,6 mio. EUR.

3) I sag T-202/98 bærer Kommissionen sine egne omkostninger og betaler de af sagsøgeren afholdte omkostninger.

4) Kommissionen frifindes i sag T-204/98 og sag T-207/98.

5) Sagsøgeren i sag T-204/98 bærer sine egne omkostninger og betaler de af Kommissionen afholdte omkostninger i denne sag, herunder de omkostninger, der vedrører sagen om foreløbige forholdsregler.

6) Sagsøgeren i sag T-207/98 bærer sine egne omkostninger og betaler de af Kommissionen afholdte omkostninger i denne sag.

Mengozzi Tiili Moura Ramos

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 12. juli 2001.

H. Jung

Justitssekretær

P. Mengozzi

Formand for Fjerde Afdeling